

۱۵۶۰ نکته کلیدی حقوق مدنی

تدوین:

حامد حق رضایی

از مجموع ۲۰ سوال درس حقوق مدنی آزمون وکالت سال ۱۳۹۵
نکات مربوط به ۱۷ سوال در این کتاب وجود داشته است.

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۶

سرشناسه : حقرضایی، حامد، ۱۳۶۸ -

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام

Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور : ۱۵۶۰ نکته کلیدی حقوق مدنی/تدوین حامد حقرضایی.

مشخصات نشر : تهران: چتر دانش، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۳۳۳ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۰۴-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

عنوان گسترده : هزار و پانصد و شصت نکته کلیدی حقوق مدنی.

موضوع : حقوق مدنی -- ایران

موضوع : Civil rights -- Iran

رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ ۵۴۵۴ح/۵۰۰ KMH

رده بندی دیویی : ۳۴۶/۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۴۴۱۴۰۷۱

نام کتاب: ۱۵۶۰ نکته کلیدی حقوق مدنی

ناشر: چتر دانش

تدوین: حامد حقرضایی

ویراستار: نسیم محجوبی امین

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۰۴-۲

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، خ فخررازی، نبش کوچه انوری، پ ۲۷

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۸۹۰۵۹

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرترفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

۱۰	پیشگفتار.....
۱۱	مقدمه.....
۱۵	بخش اول: حقوق اموال و مالکیت.....
۱۶	اقسام حق مالی.....
۱۸	انواع مال (اعیان و منافع).....
۲۰	مال مثلی و قیمی.....
۲۱	اموال مصرف شدنی و قابل بقا.....
۲۲	اموال منقول و غیرمنقول.....
۲۵	تقسیم‌بندی حقوق.....
۲۶	محدودیت‌های ناشی از مجاورتِ املاک.....
۲۷	تصرف در دیوار مشترک.....
۲۷	مالکیت تبعی.....
۲۸	قاعدهٔ ید.....
۳۰	حق انتفاع.....
۳۴	حق ارتفاق.....
۳۷	ارتفاق تبعی.....
۳۷	وقف.....
۳۹	ویژگی‌های عقد وقف.....
۴۰	شرایط صحت عقد وقف.....
۴۲	شرایط مربوط به مال موقوفه.....
۴۲	ادارهٔ مال موقوفه.....
۴۴	عزل متولی.....
۴۵	انعزال متولی.....
۴۵	انحلال وقف.....
۴۵	نظارت.....
۴۶	اجاره دادن مال موقوفه.....
۴۶	فروش مال موقوفه.....
۴۶	تقسیم مال موقوفه.....
۴۷	تقسیم منافع موقوفه.....
۴۹	بخش دوم: حقوق تعهدات.....
۴۹	تعریف عقد.....
۵۰	اقسام عقود و ایقاعات.....
۶۹	شرایط صحت قراردادها.....
۶۹	ایجاب.....
۷۱	قبول.....

فهرست

۷۳	عیوب اراده
۷۳	اشتباه
۷۵	اکراه
۷۸	اهلیت
۸۲	جهت معامله
۸۳	شرایط مورد معامله
۸۵	عدم امکان توافق برخلاف قانون آمره
۸۵	آثار قراردادهای
۸۹	خسارات ناشی از عدم اجرای تعهد
۹۱	شروط ضمن عقد
۹۴	معامله فصولی
۹۹	سقوط تعهدات
۱۱۱	بخش سوم: مسئولیت مدنی
۱۱۲	ایفای ناروا
۱۱۴	اداره مال غیر
۱۱۸	غصب
۱۲۳	معامله نسبت به مال مغضوب
۱۲۴	رابطه بین مشتری و غاصب
۱۲۴	استیفا
۱۲۶	استیفا از مال غیر
۱۲۶	قواعد عمومی مسئولیت مدنی به معنای خاص (اتلاف و تسبیب)
۱۴۴	بخش چهارم: عقود معین
۱۴۴	عقد بیع
۱۴۵	اراده (قصد و رضا)
۱۴۷	اهلیت
۱۴۷	اوصاف مبیع
۱۵۰	تعیین مبیع
۱۵۱	فروش مبیع به شرط داشتن وصف یا مقدار معین
۱۵۲	توابع مبیع
۱۵۳	قدرت بر تسلیم مبیع
۱۵۴	عارض شدن ناتوانی دایمی از تسلیم مبیع بعد از عقد و قبل از تسلیم
۱۵۴	آثار بیع
۱۵۴	انتقال ملکیت مبیع و ثمن
۱۵۵	الزام به تسلیم مبیع
۱۵۶	منافع مبیع
۱۵۷	موعد، محل و مخارج تسلیم

فهرست

۱۵۸.....	ضمانت اجرای عدم تسلیم.....
۱۵۸.....	حق حبس.....
۱۶۰.....	سقوط حق حبس.....
۱۶۰.....	ضمان معاوضی.....
۱۶۲.....	تلف نمائات قبل از تسلیم.....
۱۶۲.....	تأدیة ثمن.....
۱۶۳.....	خيار تأخير ثمن.....
۱۶۴.....	خيار تفلّيس.....
۱۶۴.....	ضمان ذرک.....
۱۶۶.....	ضمان عيوب پنهانی مبيع.....
۱۶۷.....	خيارات.....
۱۶۷.....	خيار مجلس.....
۱۶۸.....	خيار حيوان.....
۱۶۸.....	خيارات مشترك بين بيع و ساير عقود.....
۱۶۸.....	خيار شرط.....
۱۶۹.....	خيار رؤيت.....
۱۶۹.....	خيار تخلف از وصف.....
۱۷۰.....	خيار غبن.....
۱۷۱.....	خيار عيب.....
۱۷۳.....	خيار تدليس.....
۱۷۴.....	خيار تبعض صفقه.....
۱۷۴.....	خيار تخلف شرط (تخلف از شرط فعل، شرط صفت و شرط نتیجه).....
۱۷۴.....	تخلف از شرط فعل.....
۱۷۵.....	خيار تخلف از شرط صفت.....
۱۷۵.....	خيار تخلف از شرط نتیجه.....
۱۷۵.....	احكام مشترك خيارات.....
۱۷۷.....	انتقال مورد معامله و خيار شرط.....
۱۷۷.....	اثر فسخ نسبت به تغييرات ايجاد شده در مبيع.....
۱۷۸.....	بيع شرط.....
۱۷۸.....	معاوضه.....
۱۷۹.....	اجاره.....
۱۸۰.....	اقسام اجاره.....
۱۸۰.....	قواعد عمومي اجاره: اراده و اهليت.....
۱۸۰.....	موضوع اجاره.....
۱۸۱.....	انتقال منفعت به وسيله مستأجر.....
۱۸۲.....	سلب حق انتقال به غير از مستأجر.....
۱۸۲.....	بيع شرط يا بيع خياری در عقد اجاره.....

فهرست

۱۸۲	معلوم و معین بودن مورد اجاره.....
۱۸۳	قدرت بر تسلیم و مشروع بودن منفعت.....
۱۸۴	آثار اجاره.....
۱۸۴	تعهدات موجر.....
۱۸۶	تعهدات مستأجر.....
۱۸۷	تعدی و تفريط.....
۱۸۷	مسئولیت متصدی حمل و نقل.....
۱۸۸	تغییر ندادن مصرف مورد اجاره.....
۱۸۹	انحلال اجاره.....
۱۸۹	بطلان اجاره.....
۱۹۰	خيار عیب در عقد اجاره.....
۱۹۱	پایان مدت اجاره.....
۱۹۱	اجاره اشخاص.....
۱۹۲	لزوم تعیین اجرت.....
۱۹۲	آثار قرارداد اجاره اشخاص.....
۱۹۳	عقد قرض.....
۱۹۳	تفاوت قرض با عاریه.....
۱۹۴	تفاوت قرض و بیع.....
۱۹۴	اوصاف عقد قرض.....
۱۹۴	انعقاد قرض.....
۱۹۵	آثار قرض.....
۱۹۶	جُعاله.....
۱۹۸	عقد شرکت.....
۱۹۹	اقسام شرکتها براساس نوع و ترکیب آوردهها.....
۲۰۱	اداره شرکت.....
۲۰۳	انحلال شرکت.....
۲۰۶	تقسیم عین، منفعت و دین.....
۲۰۶	بطلان تقسیم.....
۲۰۷	عقد صلح.....
۲۰۹	موضوع صلح.....
۲۰۹	آثار صلح.....
۲۱۰	ودیعه.....
۲۱۱	انعقاد ودیعه.....
۲۱۲	اثر سپردن مال به محجور.....
۲۱۲	انحلال ودیعه.....
۲۱۳	آثار ودیعه.....
۲۱۴	شرایط تحقق تقصیر.....

فهرست

۲۱۵.....	عاریه.....
۲۱۵.....	مقایسه عاریه با پاره‌ای از عقود.....
۲۱۶.....	انعقاد عاریه.....
۲۱۷.....	آثار عاریه.....
۲۱۸.....	تعهدات مستعیر.....
۲۱۹.....	انحلال عاریه.....
۲۲۰.....	عقد وکالت.....
۲۲۰.....	انعقاد وکالت.....
۲۲۱.....	اهلیت دو طرف.....
۲۲۲.....	شرایط موضوع وکالت.....
۲۲۳.....	آثار وکالت.....
۲۲۴.....	طرف معامله واقع شدن وکیل با خود.....
۲۲۶.....	مسئولیت وکیل.....
۲۲۷.....	چگونگی اجرای وکالت.....
۲۲۸.....	آثار وکالت نسبت به اشخاص ثالث.....
۲۲۹.....	انحلال وکالت.....
۲۳۰.....	امکان اسقاط یا محدود کردن حق فسخ.....
۲۳۱.....	شرط وکالت ضمن عقد لازم یا جایز.....
۲۳۳.....	عقد ضامن.....
۲۴۰.....	آثار ضامن (ضمان نقل ذمه به ذمه).....
۲۴۱.....	اتحاد بین ضامن و مدیون اصلی.....
۲۴۲.....	ضمان وثیقه‌ای و تضامنی.....
۲۴۳.....	اثر ضمان بین ضامن و مضمون عنه.....
۲۴۳.....	نکته‌های مواد ۷۱۰ و ۷۱۲ ق.م.....
۲۴۳.....	پرداخت ناروا از سوی ضامن.....
۲۴۴.....	تعهد ضامنان.....
۲۴۵.....	ترامی (تسلسل) و دور.....
۲۴۶.....	حواله.....
۲۴۹.....	اثر بطلان بیع در حواله.....
۲۴۹.....	اثر فسخ بیع در حواله.....
۲۵۰.....	اقاله حواله.....
۲۵۰.....	کفالت.....
۲۵۲.....	آثار کفالت.....
۲۵۳.....	ترامی یا تسلسل.....
۲۵۴.....	رابطه کفیل و مکفول.....
۲۵۴.....	پایان کفالت.....
۲۵۶.....	عقد رهن.....

فهرست

۲۵۷.....	انعقاد رهن.....
۲۵۷.....	رهن مال مشاع.....
۲۵۷.....	رهن مکرر.....
۲۵۸.....	تعدد مرتهن.....
۲۵۸.....	تعدد راهن.....
۲۵۸.....	تعدد دیون.....
۲۵۹.....	شروط ضمن عقد رهن.....
۲۶۰.....	شرایط صحت رهن.....
۲۶۰.....	خصوصیات مورد رهن.....
۲۶۲.....	شرایط حقی که برای آن رهن داده می‌شود.....
۲۶۲.....	آثار رهن.....
۲۶۳.....	بخش پنجم: شفعه، وصیت و ارث.....
۲۶۳.....	شفعه.....
۲۶۶.....	وصیت.....
۲۷۱.....	وصی.....
۲۷۷.....	ارث.....
۲۸۹.....	بخش ششم: حقوق خانواده.....
۲۸۹.....	ماهیت نکاح دائم.....
۲۹۰.....	خواستگاری.....
۲۹۰.....	نامزدی: مسئولیت مدنی.....
۲۹۱.....	شرایط صحت نکاح.....
۲۹۱.....	اشتباه در نکاح.....
۲۹۳.....	شروط ضمن عقد نکاح.....
۲۹۵.....	اهلیت در نکاح.....
۲۹۷.....	حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر.....
۲۹۹.....	مهریه.....
۳۰۴.....	انحلال نکاح.....
۳۰۵.....	طلاق.....
۳۰۶.....	اقسام طلاق.....
۳۰۸.....	نکات پایانی حقوق خانواده.....
۳۱۲.....	بخش هفتم: نکات اساسی تعارض قوانین.....
۳۱۷.....	منابع و مأخذ.....
۳۱۸.....	نکات تطبیقی با سؤالات حقوق مدنی آزمون وکالت ۹۵.....

پیشگفتار

بنام حضرت دوست

که هرچه داریم از اوست

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی‌مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونان شد و به هم‌نشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه‌چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

امروزه حقوق مدنی که اقیانوس بی‌کرانی از مقررات و تکامل‌کننده راه جامعه بشری قرار گرفته است که حتی کشورهای با روش حقوقی Common Law نیز نتوانستند قدرت و نفوذ حقوق مدنی را بر روابط گسترده افراد جامعه نادیده بگیرند. بر تمام دانشجویان و فرهیختگان عرصه حقوق کاملاً هویداست که در حقوق ایران که متشبهت از حقوق رومی ژرمنی است، حقوق مدنی نقش بسیار پراهمیت و مهمی در موفق شدن افراد در کلیه آزمون‌های حقوقی اعم از وکالت، قضاوت، کارشناسی ارشد یا دکتری تخصصی خواهد داشت.

نقش مهم حقوق مدنی که مفهومی اعم از قانون مدنی دارد بر هیچ کس پوشیده و مستتر نیست که در این مجموعه حتی‌المقدور سعی شده است که نکات پراهمیت آزمون‌ی و نکات کاربردی گردآوری شود.

درنهایت از همکار گرامی خویش خانم نسیم محجوبی امین که در تدوین این مجموعه، کمک‌های بسیاری به بنده حقیر داشته‌اند کمال تشکر را دارم و در پایان این مجموعه را تقدیم به پدر و مادر خویش کرده تا مانند همیشه دعای خیر آنان بدرقه راه خویش باشد.

حامد حق رضایی

وکیل دادگستری و مشاور حقوقی

مقدمه

نکته ۱: مطابق ماده ۱ ق.م (اصلاحی ۱۳۷۰/۸/۱۴) و تبصره آن، مصوبات مجلس شورای اسلامی و نتیجه همه‌پرسی پس از طی مراحل قانونی به رئیس‌جمهور ابلاغ می‌شود. رئیس‌جمهور باید ظرف پنج روز آن را امضا و به مجریان ابلاغ کند. با وجود این، در صورت خودداری رئیس‌جمهور از امضا یا ابلاغ در مدت فوق، به دستور رئیس مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی مکلف است، ظرف موعد مقرر قانونی (۷۲ ساعت) مصوبه را چاپ و منتشر کند. باید توجه داشت که در خصوص قائم مقامی رئیس مجلس در زمینه استنکاف رئیس‌جمهور، که آیا این قائم مقامی مخالف اصل استقلال قوای سه‌گانه است یا خیر؛ بین استادان حقوق اختلاف نظر دیده می‌شود و پاره‌ای از حقوق دانان، به مخالفت آن با اصل مزبور اعتقاد دارند.

نکته ۲: باید دانست که قائم مقامی رئیس مجلس به جای رئیس‌جمهور به شرح مذکور در تبصره ماده ۱ ق.م، ناظر به مصوبات قانونی است که تشریفات قانون اساسی در تصویب آن‌ها رعایت شده باشد؛ در غیر این صورت، رئیس‌جمهور مکلف به امضا و ابلاغ آن مصوبات ناقص نخواهد بود.

نکته ۳: به‌عنوان قاعده کلی باید گفت: قوانین، پانزده روز پس از انتشار آن‌ها در سراسر کشور لازم‌الاتباع است؛ مگر این که در خود قانون ترتیب ویژه‌ای برای زمان لازم‌الاجرا شدن پیش‌بینی شده باشد. همان‌طور که در نکته نخست ملاحظه شد، در ماده ۱ ق.م، به دو نوع ابلاغ اشاره شده است: ۱- ابلاغ به مأموران دولتی؛ ۲- ابلاغ به دیگران از طریق روزنامه رسمی. ماده ۲ قانون فوق، به ابلاغ نوع دوم پرداخته است. بنابراین، چنانچه تاریخ ابلاغ به مجریان مؤخر از پانزده روز مذکور در ماده ۲ باشد، همان پانزده روز لازم‌الاتباع است.

نکته ۴: انتشار تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها برای لازم‌الاجرا شدن آن‌ها لازم است. با وجود این، آیا انتشار تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها نیز مشمول ماده ۲ ق.م می‌شود و باید مدت پانزده روز مذکور در آن‌ها هم رعایت شود یا خیر؛ بین نویسندگان حقوقی اختلاف وجود دارد. به باور برخی از استادان حقوق، دولت می‌تواند اجرای فوری تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها را بعد از انتشار اعلام کند و لزوم رعایت مدت پانزده روز پس از انتشار مربوط به عموم اشخاص است و سازمان‌های دولتی تابع ابلاغ مقام‌های اداری است.

نکته ۵: اثر قانون نسبت به آینده است و قانون نسبت به گذشته اثر ندارد؛ مگر این که خلاف آن در خود قانون پیش‌بینی شده باشد. البته به قاعدهٔ مزبور، در اصطلاح «عطف به‌ماسبق نشدن قوانین» می‌گویند (ماده ۴ ق.م).

نکته ۶: مطابق ماده ۱۰ ق.م.ا مصوب ۹۲/۲/۱، مجازات و اقدامات تأمینی و تربیتی باید به‌موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده باشد و مرتکب هیچ رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل را نمی‌توان به استناد قانون مؤخر به مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی محکوم کرد. با وجود این، چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا اقدامات تأمینی یا تربیتی یا از جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود، نسبت به جرایم سابق بر وضع آن قانون نیز تا صدور حکم قطعی مؤثر است.

نکته ۷: باید توجه داشت که به استناد ماده ۱۱ ق.م.ا: «قوانین زیر نسبت به جرایم سابق بر وضع قانون» فوراً اجرا می‌شود:

الف - قوانین مربوط به تشکیلات قضایی و صلاحیت؛ ب - قوانین مربوط به ادلهٔ اثبات دعوی تا پیش از اجرای حکم؛ پ - قوانین مربوط به شیوهٔ دادرسی؛ ت - قوانین مربوط به مرور زمان...». بنابراین، قانون‌گذار فرض می‌کند که این قوانین، به حال مرتکب جرم مساعد است.

نکته ۸: چنانچه قانونی در جریان عمل حقوقی مستمر، مانند اذن در نهادن سرتیر بر دیوار همسایه لازم‌الاجرا شود، آنچه در گذشته تحقق یافته است، مشمول قلمرو اجرایی قانون جدید نمی‌شود.

نکته ۹: مطابق ماده ۹ ق.آ.د.م، «... آرای صادره از حیث قابلیت اعتراض و تجدیدنظر و فرجام، تابع قوانین مجری در زمان صدور آنان می‌باشد؛ مگر این که آن قوانین، خلاف شرع شناخته شود...». بنابراین، چنانچه قانون سابق برای محکوم علیه حکم نخستین، حق تجدیدنظرخواهی با موعد بیست روزه پیش‌بینی کرده باشد و قانون جدید رأی صادره را قابل تجدیدنظر ندادن یا مهلت تجدیدنظرخواهی آن را به ده روز کاهش دهد، قانون جدید به گذشته عطف نمی‌شود و نمی‌تواند خللی به حق مکتسبهٔ محکوم علیه وارد کند.

نکته ۱۰: بر اساس ماده ۵ ق.م، کلیهٔ افراد ساکن در ایران، اعم از اتباع خارجی و ایرانی، تابع

قوانین ایران خواهند بود؛ مگر این که خلاف آن در قانون پیش‌بینی شده باشد. بنابراین، ماده فوق مربوط به قلمرو مکانی قوانین ایران است؛ در حالی که ماده ۴ ق.م. ناظر به قلمرو زمانی قوانین ایران است.

نکته ۱۱: با توجه به اطلاق «قوانین ایران» در ماده ۵ ق.م. باید گفت: قوانین ایران شامل قوانین مدنی، تجاری، کیفری و مانند این‌ها می‌شود. بنابراین، ماده ۳ ق.م.ا سال ۹۲ که مقرر می‌دارد: «قوانین جزایی ایران درباره کلیه اشخاصی که در قلمرو حاکمیت زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم می‌شوند، اعمال می‌شوند؛ مگر آن که به موجب قانون ترتیب دیگری مقرر شده باشد»، از مصادیق ماده ۵ ق.م. به حساب می‌آید.

نکته ۱۲: به موجب قاعده حل تعارض مذکور در ماده ۶ ق.م. اتباع ایرانی از نظر قوانین مربوط به احوال شخصیه، از جمله نکاح، طلاق، اهلیت و ارث، تابع قوانین ایران هستند ولو این که در خارج از کشور اقامت داشته باشند. البته اجرای ماده مزبور در دادگاه خارجی مشروط به این است که با نظم عمومی داخلی آن دادگاه مخالفت نداشته باشد و نیز قانون متبوع دادگاه خارجی، امکان اجرای قوانین ایران را پیش‌بینی کرده باشد.

نکته ۱۳: البته در خصوص ایرانیان غیرشیعه، قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیرشیعه در محاکم مصوب ۱۳۱۲/۵/۱۰ قابل اجرا است و این ماده واحده مقرر داشته است: «نسبت به احوال شخصیه و حقوق ارثیه و وصیت ایرانیان غیرشیعه که مذهب آنان به رسمیت شناخته شده، محاکم باید قواعد و عادات مسلمة متداوله در مذهب آنان را رعایت نمایند...».

نکته ۱۴: مطابق قاعده حل تعارض مقرر در ماده ۷ ق.م. اتباع خارجی مقیم در ایران، از نظر قوانین مربوط به احوال شخصیه و اهلیت و حقوق ارثیه، در حدود معاهدات، تابع قوانین دولت متبوع خود هستند. البته باید توجه داشت که ماده ۷ ق.م. در خصوص حقوق ماهوی ارث، مثلاً موجبات و موانع ارث، طبقات وراث و سهم‌الارث اتباع بیگانه، است و به موجب ماده ۹۶۷ همان قانون، از حیث شکلی مانند تصفیه و مهر و موم و تحریر ترکه اتباع خارجی، تابع قوانین ایران خواهند بود.

نکته ۱۵: باید دانست که اجرای ماده ۷ ق.م. منوط به وجود معاهدات بین ایران و دولت متبوع تبعه خارجی نیست؛ لیکن چنانچه معاهده‌ای وجود داشته باشد، باید رعایت شود.